

PLA DE VOLUNTARIAT DEL FÒRUM-CENTRE D'ESTUDIS LOCALS D'ALAIOR

PLA DE VOLUNTARIAT DEL FÒRUM-CENTRE D'ESTUDIS LOCALS D'ALAIOR. (FÒRUM CÍVIC ALAIOR 3r MIL·LENNI. ASSOCIACIÓ UNESCO)

INTRODUCCIÓ

El Pla de Voluntariat és un document amb el qual volem explicar com s'organitza el voluntariat a la nostra entitat. Amb l'objectiu bàsic que totes les persones voluntàries tinguin una bona experiència i que l'entitat aprofiti tot el seu potencial.

Es tracta d'un document que vol ajudar a fer que el temps que cedeixen les persones voluntàries a l'entitat, de manera lliure i personal, sigui de la màxima utilitat –en termes d'eficàcia i eficiència–, tant per a la pròpia persona voluntària com per a l'organització.

Amb aquest Pla volem clarificar quins perfils de voluntariat necessitam i quin tipus de tasques faran; com captarem els voluntaris; com els acollirem; com els farem el seguiment; qui els coordinarà...

El Pla de Voluntariat no s'ha d'entendre com un document tancat. L'experiència que anem adquirint en el desenvolupament de les activitats, i en la interacció entre voluntaris i responsables de l'entitat, ha de permetre, sempre que es consideri oportú, introduir les adaptacions necessàries per aconseguir una major adequació del Pla a les necessitats de l'entitat.

1. L'ENTITAT

El Centre d'Estudis Locals d'Alaior es va constituir l'any 2000, com una secció del Fòrum 3r Mil·lenni, Associació Unesco; associació, a la vegada, que havia nascut cinc anys abans, el 1995.

Quan vam decidir fundar el Centre d'Estudis Locals (CEL) teníem molt clar que la modernitat reclamava un tipus d'eina sociocultural que no teníem. La formació acadèmica de la població i les possibilitats culturals havien millorat, però l'engranatge entre ciència i transformació social era, i segueix essent, dèbil. El nostre objectiu va ser bastir un pont (encara que de fusta) perquè els criteris de diferents disciplines arribassin a interactuar amb la realitat, i a ser possible a millorar-la. Vam considerar que crear el Centre d'Estudis seria una manera de lligar ciutadans, empirisme i transformació social.

Al llarg d'aquests anys hem muntat grups de treball segons les diferents necessitats d'intervenció o innovació que ens semblava que convenien al poble. I així hem treballat en camps tan diversos com: l'urbanisme, el patrimoni etnològic, l'accés a l'habitatge, la dinamització i cohesió de la comunitat, la història d'Alaior i de Menorca, política juvenil, les energies renovables, la protecció del medi ambient...

Aquests darrers anys, hem treballat amb voluntariat, bàsicament, en tres activitats:

RTA TURÍSTICA D'ALAIOR (VISITES GUIADES PER A ESCOLARS, VISITANTS I TURISTES)

Amb aquest projecte atenem l'interès dels visitants d'Alaior per mitjà de les següents activitats:

- Visita a l'església de Santa Eulàlia. Recorregut per 10 punts que resumeixen els vincles entre aquest espai i l'evolució d'Alaior. Per mitjà d'audioguies i textos escrits, en sis idiomes diferents.
- Visita als túnels antiaeris de la Guerra Civil. Recreació de l'ambient d'aquell moment històric i explicació específica del context històric i de l'obra. Els voluntaris acompanyen i fan les explicacions. També oferim els textos en sis idiomes diferents.
- Visites teatralitzades pel centre històric d'Alaior. Una vegada a la setmana a l'estiu, i en visites concertades al llarg de tot l'any, oferim una visita d'una durada d'una hora i mitja pels llocs més singulars del nucli antic. Hi afegim la presència de tres personatges (un frare misteriós i espia des Convent; John Armstrong, l'enginyer britànic, i un milicià de la Guerra Civil) i el trànsit per racons aventurers, per tal que la visita tenguí també un caire emocionant més enllà de les explicacions.
- Visita guiada amb degustació final. Amb aquesta activitat mostrem als visitants la nau principal de l'església de Santa Eulàlia, amb l'oportunitat en exclusiva de poder veure les sagristies i poder pujar al campanar. La visita també inclou l'entrada als refugis antiaeris de la Guerra Civil. Per acabar, oferim al visitant diferents embotits i formatges, a més d'una copa de vi de la terra.
- Tast gastronòmic de formatges, vins i cerveses. Donam a conèixer, durant tot l'any, productes locals, mitjançant un seguit de tasts sensorials realitzats per la Cooperativa del Camp de Menorca.

Aquestes activitats tenen una mitjana total anual de públic de més de 7.000 persones, ateses en sis idiomes diferents.

JORNADES D'HISTÒRIA LOCAL I PATRIMONI CULTURAL DE MENORCA

Les jornades d'història local i patrimoni cultural de Menorca, de les quals el 2020 en vam celebrar la XVI edició, es realitzen mitjançant l'aportació de ponències i comunicacions relatives a la història i el patrimoni cultural de l'illa de Menorca.

Cada any reflexionam bàsicament sobre un tema en concret, a partir del qual convidam experts en la matèria i altres persones que tenen algun aspecte concret a presentar en relació amb el tema general proposat. L'any 2020 les Jornades van estar dedicades a la importància de la toponímia a Menorca, per tal de copsar la seva salut i conèixer les aportacions fetes en aquest camp.

Així mateix, des de la primera edició, el dissabte capvespre es dedica un espai a l'arqueologia i les novetats que ens brinden les darreres excavacions

realitzades a l'illa. Des que el Consell Insular va iniciar el camí de la declaració de Menorca Talaiòtica com a patrimoni de la Humanitat, programam aquella comunicació que ens sembla més adient en cada moment.

Finalment, complementam aquestes activitats amb col·loquis, projeccions audiovisuals, exposicions, visites guiades...

Els objectius bàsics d'aquestes jornades són: fomentar la conscienciació de la societat vers el nostre patrimoni cultural, conèixer experiències de protecció i difusió del patrimoni i de turisme cultural, i, en darrer terme, recuperar, conservar, protegir i difondre el coneixement del patrimoni històric i cultural dels pobles que conformen la comunitat menorquina.

Les Jornades són obertes a tothom que estigui interessat en la història i el patrimoni cultural de Menorca. Si bé estan especialment adreçades a estudiants universitaris, professors de Primària i Secundària dels centres educatius, guies turístics que exerceixen a l'illa de Menorca, alumnes de l'Escola Superior de Turisme, professionals liberals, membres dels centres d'estudis organitzadors de les jornades...

Pel que fa als participants, a les Jornades de 2020 hi van participar 17 ponents. Que, com cada any, s'han d'adaptar al nivell de coneixement de les persones que hi assisteixen.

RUTA FRANCESC D'ALBRANCA

Des del 2007, organitzam la "Ruta Francesc d'Albranca", per tal de donar a conèixer la figura de Francesc Camps i Mercadal, així com d'una part important de la vida cultural i patrimonial des Migjorn Gran, als migjorners i als visitants del poble.

La Ruta Francesc d'Albranca és un recorregut guiat per diferents llocs emblemàtics que recorden la vida i l'obra de l'il·lustre metge i folklorista migjorner Francesc Camps i Mercadal, Francesc d'Albranca. Al llarg del recorregut es visita la casa en què va viure, la tanca de sa Creu des Pujolet, el cementeri municipal, el lloc de Binicodrell de Darrere, sa Vinya des Metge Camps, el CEIP Francesc d'Albranca i la biblioteca des Migjorn Gran.

Cada estiu, especialment els mesos de juliol i agost, els voluntaris informadors turístics del poble realitzen aquestes visites a grups d'entre 5 i 20 persones de mitjana.

De fet, amb la realització d'aquesta activitat, no només hem aconseguit donar a conèixer la vida i activitats culturals de Francesc Camps i Mercadal, sinó que a més s'han impulsat diverses activitats que han millorat tant el coneixement del personatge com el del propi poble: la recuperació per part del centre educatiu de la població del cartell amb el nom de Francesc Camps i Mercadal; la difusió del Fons Francesc d'Albranca, conservat a la biblioteca municipal; la celebració del vuitantè aniversari del traspàs del personatge amb diferents activitats, o bé l'inici d'una col·laboració entre els membres de la Ruta Albranca i el centre educatiu perquè els fillets, a través de l'edició d'una auca dedicada al personatge, participin puntualment en la realització de la ruta...

CAMINS I CAMINANTS

Camins i caminants. Es tracta de documentar camins públics, estudiar les seves possibilitats, netejar-los i divulgar el seu ús i utilitat en benefici de l'interès general. Açò per una banda. L'altra part del programa és programar un seguit d'excursions anuals per donar a conèixer llocs amb valors naturals, patrimonials i culturals i possibilitats de contacte públic amb els valors naturals i paisatgístic de l'illa, on poder tenir contacte amb la terra o portar a terme caminades saludables amb família, grup o individualment.

Ja hem intervingut en el camí de Lluçenys i actualment estam desenvolupant el projecte bianual que afecta els camins des Camp Siquiat i de s'Artiga.

2. EL VOLUNTARIAT. PERFILS, COMPROMISOS

Una vegada que hem constatat la necessitat de treballar amb personal voluntari i que hem apostat clarament per aprofundir en la nostra relació amb el voluntariat, hem d'especificar els perfils de les persones voluntàries que ens poden ajudar, hem de concretar les tasques que haurien de fer, i hem de definir els compromisos que hauríem d'assumir, tant els voluntaris amb l'entitat com l'entitat amb els voluntaris.

Com a associació sense ànim de lucre que és, el Centre d'Estudis Locals d'Alaior (Fòrum 3r Mil·lenni) és bàsicament una entitat formada per persones voluntàries. Els primers voluntaris de l'entitat són els seus responsables, les persones que constitueixen el nucli que sustenta l'entitat, que fa que sigui una entitat viva per altruisme, implicació i compromís social.

A part d'aquestes persones, quins són els perfils dels voluntaris que necessita el Centre d'Estudis Locals?

En el cas del projecte “RUTA TURÍSTICA D'ALAIOR”:

Pot ser voluntari qualsevol jove, des d'estudiants d'ESO fins a universitaris, que tenguin ganes de dedicar una part de l'estiu als nostres serveis.

La dedicació d'aquests joves voluntaris pot ser parcial. Pot participar, per exemple, els matins o els capvespres. També ho pot ser per alguns dies a la setmana.

Els voluntaris han de complir amb les responsabilitats i feines assignades. Que bàsicament són aquestes:

- Acompanyen els turistes i els expliquen els continguts de cada visita.
 - Han de preparar-se els guions dels continguts i els han de saber explicar en català, castellà i parcialment també en anglès.
 - Atenen les preguntes i informacions que els demanen els visitants.
-

El projecte compta amb un coordinador, que és el responsable de coordinar tots els voluntaris, realitzar els quadrants, gestionar les reserves dels visitants a cada activitat i la supervisió general de totes les activitats que es duen a terme.

En el cas del projecte “JORNADES D’HISTÒRIA I PATRIMONI”:

Per poder dur a terme aquesta activitat, precisam de diferents grups de persones:

- Personal de suport a les taules de comunicació. Demanam voluntaris amb un cert coneixement, tant d’història i arqueologia com de patrimoni cultural. Molts d’aquests voluntaris han començat com a ponents o comunicants de les pròpies jornades, i després s’han fet voluntaris.
- Personal voluntari d’atenció al públic. Pot formar part d’aquest grup qualsevol persona amb nocions de recepció i atenció al públic en general, de 16 o més anys.

El coordinador de les Jornades és el responsable de coordinar i dirigir tots els voluntaris, i de procurar que tot funcioni correctament.

En el cas del projecte “RUTA FRANCESC D’ALBRANCA”:

Pot ser voluntari qualsevol persona que vulgui participar en les visites guiades de l’estiu o bé en visites puntuals al llarg de l’any, i que compleixi aquests requisits:

- Amb coneixements històrics de l’illa de Menorca, i principalment des Migjorn Gran i de la figura de Francesc Camps i Mercadal.
- Amb domini pràctic de diferents llengües, principalment de les oficials de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Com en els casos anteriors, el projecte compta amb un coordinador, que és el responsable de coordinar els voluntaris i el conjunt de l’activitat.

En el cas del projecte «CAMINS I CAMINANTS»:

Pot ser voluntari qualsevol persona que vulgui participar en la recuperació de camins i en l’organització d’excursions periòdiques per divulgar i viure de diferents maneres el paisatge de l’illa. Les condicions mínimes a tenir en compte encara que no excloents serien:

- Poder dur a terme tasques de neteja de vegetació, com a responsable o com a ajudant.
 - Capacitat d’atendre el públic amb informacions breus i verídiques a partir de materials documentals senzills sobre camins i paisatges.
 - Resistència mínima per fer desplaçaments i activitats en el medi.
-

3. EL CICLE DEL VOLUNTARIAT

El cicle del voluntariat és tot el camí que fa el voluntari dins de l'entitat, des que sol·licita ser voluntari, o li demanam que ho sigui, fins que marxa.

3.1. Captació.

La fórmula de captació dels voluntaris pot ser diferent segons l'activitat i també segons les necessitats de cada moment.

Per a la captació dels joves voluntaris de la Ruta turística d'Alaior, o de les Visites guiades a Alaior -com en dèiem abans-, un responsable de l'entitat visita els instituts per explicar el projecte als diferents grups d'ESO, i oferir-los la possibilitat de participar-hi. En un primer moment, tots els voluntaris eren d'Alaior, perquè només es visitava l'Institut d'Alaior, però aquests darrers anys hi ha també joves de Ferreries i es Mercadal.

Els joves interessats presenten la seva sol·licitud, i el responsable, si fa falta, selecciona els que més s'ajusten al perfil de voluntari que cerquem. Molts d'aquests joves voluntaris repeteixen i participen amb l'entitat més d'un any. I fins i tot un d'aquests joves ha acabat essent el responsable de l'activitat.

En el cas de les Jornades d'Història i Patrimoni, cerquem els col·laboradors segons les necessitats que tenim. En un primer moment, ens vam servir de gent que estava col·laborant en altres activitats nostres, i posteriorment també d'altra gent que coneixíem i que pensàvem que complia els requisits que necessitàvem. Generalment, molts d'aquests voluntaris col·laboren amb l'entitat més d'un curs. De fet, hem tingut pocs voluntaris perquè molts d'aquests han col·laborat amb l'entitat durant anys.

En el cas de la Ruta Albranca, els voluntaris inicials van sorgir arran de la celebració de les III Jornades d'Història Local i Patrimoni Cultural de Menorca, que aquell any (2007) es van realitzar a Migjorn Gran.

A partir de llavors, el contacte amb els voluntaris que hi han participat s'ha fet gràcies a la primera voluntària que vam tenir, i a través de les gestions fetes des de la biblioteca del poble.

D'altra banda, en aquest moment, comencen a sorgir voluntaris arran de les accions que fan els centres educatius en el quals s'ha estès la metodologia de l'aprenentatge servei, que fomenta el compromís i la implicació.

També el programa "Un estiu per créixer" del Consell Insular, nascut a l'empara del Consell Escolar de Menorca, fomenta el voluntariat per mitjà de les pràctiques o estades d'estiu dels joves en les entitats.

El Centre d'Estudis Locals d'Alaior, la nostra entitat, és col·laboradora dels dos tipus d'accions anteriors.

3.2. Acollida i orientació.

El responsable de cada activitat és l'encarregat d'acollir i orientar els voluntaris. Ho fa mitjançant una entrevista, en què els explica les funcions

que han de realitzar i es reparteixen aquestes tasques en funció de les aptituds i les preferències de cadascun dels voluntaris.

A l'inici de cada activitat, fem una formació reduïda -imprescindible, però breu- per als voluntaris. La durada, generalment limitada, i el tipus de les nostres activitats tampoc facilita una formació més extensa. La pràctica habitual, ben assistida en tot moment pels coordinadors de cada activitat i pel coordinador de voluntaris, proporciona la formació complementària necessària. Formam a partir de l'experiència directa, amb les situacions controlades i corregides quan cal per l'expert que és el coordinador de voluntaris.

3.3. Incorporació i seguiment.

Una vegada que els voluntaris accepten la seva incorporació al Centre d'Estudis Locals, els explicam en què consisteix l'activitat i els aportam el material redactat a posta per a la realització d'aquesta activitat, i els demanam que se'l llegeixin amb atenció.

Després, en el període de prova, i amb el seguiment del responsable de cada projecte, es fa una avaluació dels continguts i s'analitzen les estratègies i modificacions necessàries per tal de millorar el resultat de l'activitat.

Demanam als voluntaris compromís en relació amb l'activitat que realitzen. Lògicament si una persona accepta participar en una de les nostres activitats és perquè considera, després d'haver escoltat la proposta, i d'acord amb els seus interessos personals, que pot participar en la programació que prepara el Centre d'Estudis.

Per tal que les accions dutes a terme pels voluntaris siguin correctes, es fan reunions periòdiques, tant de programació primer com de seguiment després, per conèixer quins són els resultats que s'obtenen, aquells aspectes que s'han de millorar, o bé conèixer quina és l'opinió dels visitants o assistents als serveis que la nostra entitat, amb l'ajut dels voluntaris, ofereix al públic en general.

3.4. Reconeixement.

A la finalització de cada projecte, els voluntaris reben un certificat, en el qual deixam constància de la seva participació en l'activitat i en destacam l'actitud de voluntariat de cada un d'ells.

Així mateix, fem divulgació pública a través dels mitjans de comunicació de la tasca i de la importància de la feina dels voluntaris. Cada any són objecte de diferents notícies en la televisió, mitjans escrits i xarxes socials.

El nostre objectiu i el nostre desig és que aquest certificat sigui tingut en compte per l'administració pública, a l'hora de realitzar una valoració de mèrits en les diferents convocatòries de places de feina que faci en el futur. Hem vingut reclamant a les administracions que ho tenguin en compte, des de fa dècades, tal i com succeeix lògicament en altres llocs. Però de moment, aquí, aquesta valoració continua essent una quimera, tot i l'aprovació de normes i lleis que s'hi relacionen, i que han deixat passar un cop més l'oportunitat, per desgràcia de tots.

3.5. Desvinculació.

Al final de cada projecte, realitzam una reunió de treball en què els voluntaris i les voluntàries expliquen les circumstàncies, les novetats i els fets puntuals que han sorgit al llarg de l'activitat, i es fan propostes de millora per als pròxims anys.

No tenim establerts actes concrets de desvinculació o comiat dels voluntaris, en acabar cada temporada, entre altres coses perquè sabem que molts d'ells repetiran l'any següent.

En el cas de fer alguna activitat de comiat, els encarregats de fer-la són els responsables de cada activitat i, donat el cas, els responsables de l'entitat.

La desvinculació, com la vinculació, han de ser senzilles, perquè en cap moment el voluntariat ha de sentir cap tipus de condicionament de la seva voluntat. Ens agrada que tot sigui el més senzill possible, perquè açò facilita la relació i la satisfacció de les persones que ens trobam per treballar junts en objectius altruistes.

Per al conjunt del nostre Pla de voluntariat es determinen els aspectes següents, comuns als programes existents actualment i als que puguin afegir-se posteriorment.

OBJECTIUS

Els objectius són:

- Fomentar la participació altruista de les persones de totes les edats en activitats que milloren el bé comú, estructurant i construint vincle comunitari.
- Oferir possibilitats d'experimentar activitats altruistes de diferents tipus des del voluntariat per aprendre conductes proactives en favor de la implicació social.
- Millorar la posada en pràctica de serveis i aportacions al bé comú des de la ciutadania.

FUNCIONS CONCRETES

Les funcions concretes dels voluntaris seran aquelles que es determinin a partir de la capacitat de cada un i del saber experimentat de la persona que dirigeix cada projecte.

La implicació del voluntariat serà lliure fins on la conveniència i la protecció assenyada recomanin.

Mai s'ha de tractar la seva aportació com un aprofitament, sinó com a una aportació per al propi voluntari i per als bons exemples d'exercitar la implicació sentida i agradable.

Seràn els projectes, les circumstàncies i les condicions dels voluntaris allò que permetrà personalitzar l'acció voluntària en cada cas.

RECURSOS NECESSARIS

Comptam com a recursos:

- aquest mateix Pla,
- l'experiència com a educadors professionals d'un bon nombre de membres de l'entitat
- l'experiència de molts anys treballant amb voluntaris de moltes edats i en projectes diferents
- un formador en riscos professionals
- el conjunt d'espais, recursos administratius, organitzatius i materials que fa servir l'entitat, amb 30 anys d'existència

PERSONES RESPONSABLES

Les persones responsables són el caps de cada projecte, supervisats pel que fa al voluntariat per el coordinador i secretari de l'entitat.

SISTEMA DE COORDINACIÓ I DE PARTICIPACIÓ DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

La participació dels voluntaris sempre passa per diferents fases:

- 1^r Coneixement i anàlisi prèvia de l'acció.
- 2ⁿ Formació del grup específic amb assignació del coordinador.
- 3^r Trobades i entrevistes per avaluar l'aportació que vol i pot fer cada voluntari.
- 4^t Intercanvi d'opinions i propostes.
- 5e Planificació de l'acció.
- 6e Execució de les activitats. Amb avaluació, control i retorn constant.
- 7e Correcció en l'execució, si cal.
- 8e Final, avaluació compartida, celebració, i divulgació de la millora en bé comunitari.

Els grups de voluntariat es reuneixen amb el supervisor per constatar sobre el grau de satisfacció i aportar qualsevol proposta.
